

který jsem u Kuchaře vystudoval a ke kterému jsem sbíral odborné knihy, univerzitní a zahraniční přednášky, knižní recenze a výzkumné zprávy. O všech konferencích jsem referoval v německých a později v českých geografických časopisech (viz Informace České geografické společnosti 32, Praha 2013/1, s. 94). Výsledkem je „malý Nordenskiöld“, odborná knihovna ke studiu dějin kartografie o několika stech odborných učebnicích, atlasech, faksimiliích atp., které v našich knihovnách chybějí a kterou jsem se rozhodl věnovat později geografické knihovně Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

V Praze doc. Kuchař po založení svého Kabinetu pro kartografiu v r. 1953 sledoval nejen vývojové trendy v tehdejší geografické kartografii, u tematických map (Kuchař: mapy s dodatkovým obsahem) či v atlasové produkci. Hluboký zájem si u něho získalo již před válkou studium historie map, kde se stal mezinárodně uznávaným odborníkem. Jeho Early Maps... (1961) se staly metodickým návodem pro historickokartografický výzkum a zmizely rychle i ze zahraničních antikvariátů. Dnes se u nás dějiny kartografie již léta nepřednášejí, diplomové práce neřeší, mezinárodní autorská spolupráce neexistuje a zájem o přednášky pořádané ICHC (International Conferences on the History of Cartography) je minimální (od Vídně a Kodaně 1995 resp. 2009 se nezúčastnil z Česka nikdo). Přitom zájem mladých akademiků o disciplínu ve světě stoupá (např. univerzitní profesorce z Buenos Aires není 40 let), vznikají nové publikační řady (Terrarvm Orbis, Brepols 2001) a přednáškové cykly (The Warburg Institute University of London, The Sandarts Lecture University of Cambridge ad.), věnované speciálně historii vybraných map minulosti. Albertovská sbírka by tedy mohla mít po generální rekonstrukci a po začlenění mnichovských titulů jejího emeritního kurátora, nasbírané či zakoupené po celém světě, alespoň materiálně všechny předpoklady, stát se vedle Berlína, Mnichova a Vídně nejlépe vybaveným středoevropským centrem pro studium starých map. To se ukáže v nejbližších měsících, profesor Kuchař by si to zasloužil!

Ivan Kupčík

Stretnutie európskych geografov v Ríme

Začiatkom septembra sa uskutočnil v poradí štvrtý kongres Asociácie európskych geografických spoločností EUGEO 2013. Po Amsterdame, Bratislave a Londýne prišla v dňoch 5.–7. 9. 2013 na rad talianska metropola Rím, kde v celkovo 37 sekciách a troch tematických paneloch zasadali stovky geografov z Európy i spoza jej hraníc. Hlavná časť trojdňového programu našla svoje miesto na pôde rímskej Univerzity La Sapienza neďaleko hlavnej železničnej stanice Termini v centre mesta. Najväčší univerzitný areál v Európe, otvorený už v roku 1935, privítal účastníkov kongresu s otvorenou náručou, pričom nebolo pochyb, že kongres EUGEO je najväčšou univerzitnou udalosťou prebiehajúcich dní. Vďaka skvelej organizácii nebola orientácia v gigantickom areáli univerzity žiadnym problémom, zasadanie v jednotlivých sekciách prebiehalo v ľavom krídle hlavnej budovy areálu, ktorá je sídlom rektorátu i univerzitnej knižnice. V nej, na štyroch podlažiach, prezentovali účastníci kongresu od štvrtkového



Obr. – Hlavná brána Univerzity La Sapienza vítala účastníkov kongresu už z diaľky.
Foto: R. Nikischer

doobedia do sobotňajšieho popoludnia výsledky svojich výskumov, a to vždy v niekoľkých paralelných sekciách.

Program konferencie sa niesol v duchu otázky: „Európa, čo bude ďalej?“ Otázku čo ďalej si zrejme počas celého kongresu kládol ne jeden geograf. Nebolo totiž ľahké rozhodnúť sa, ktorej z paralelných sekcií sa zúčastniť. Na výber bolo veľké množstvo aktuálnych tém a zaujímavých príspevkov. Program prvého dňa zahájili geografi diskusiou o súčasnom vývoji globálnych zmien a o najnovších migračných trendoch. Robert Stojanov a Barbora Duží prezentovali výsledky výskumu klimatickými extrémami ovplyvnených migračných vzorcov v juho-východnej Ázii, Josefina Domínguez-Mujica s kolegami predstavila fenomén imigrácie zahraničných dôchodcov na Kanárske ostrovy. Vo vedľajšej aule zatiaľ prebiehala jedna z dvoch sekcií vedených vo francúzskom jazyku. Tu bola rozprava venovaná zobrazovaniu geografického priestoru v literatúre, ktorého charakter môže neskôr vplývať na rozvoj jednotlivých teritórií. Započatá bola aj sekcia týkajúca sa symbolických a fyzických hraníc Európy, na ktorej odznelo azda najviac referátov spomedzi všetkých sekcií, čo iba podčiarklo aktuálnosť celej problematiky európskej identity, projektu Európskej únie a transformačných procesov prebiehajúcich pozdĺž vnútorných i vonkajších hraníc EÚ. Zatiaľ čo v rámci niektorých sekcií bolo odprezentovaných iba pár príspevkov, o hraniciach Európy sa debatovalo celé dva dni a uvedených bolo celkom 28 referátov. Medzi najzaujímavejšie patril príspevok Luizy Bialasiewicz zameraný

na marocké mesto Tanger, skutočné laboratórium hraničných efektov, ktoré predstavuje na jednej strane bránu do Európy a na strane druhej jej „hradbu“. Katarzyna Stokłosa a Gerhard Bieser podrobili historicko-geografickej analýze východnú hranicu Poľska, pričom sa sústredili na inštitucionalizované predsudky a stereotypy o „tých druhých“. V rámci sekcie boli prezentované výsledky výskumu hraničných efektov pôsobiacich v Grécku, na Cypre a Ukrajine, v Chorvátsku, na Malte, v Rusku či Srbsku, už na prvý pohľad bolo jasné, že sa pozornosť výskumníkov v súčasnosti sústreďujú najmä na hranice symbolické, ktorých pretrvávajúce a reprodukcia ústi do početných spoločenských problémov. Ďalšie sekcie prvého rokovacieho dňa boli venované sociálnemu kapitálu v Európe, spoločnej poľnohospodárskej politike, geografickému vzdelávaniu, environmentálnym rizikám či štúdiu krajiny.

V podvečerných hodinách boli účastníci autobusmi prevezení pod rímsky Kapitól (tal. Campidoglio), následne stúpali po známom širokom schodisku Cordonata, ktorému jeho neopísateľnú podobu vryl Michelangelo Buonarroti. Na Kapitole sa v Sala Protomoteca konal otvárací ceremoniál, s ohľadom na obmedzenú kapacitu sály sa tu však účastníci tiesnili „ako líšky v brlohu“. Avšak táto skutočnosť ostáva snáď jediným tmavším bodom v rámci inak bravúrne zvládnutej organizácie kongresu. Po otváracom ceremoniáli nasledovala prvá plenárna schôdza, na ktorej uviedli svoje kľúčové prednášky prezident IGU Vladimír Kolossov a jeho predchodkyňa vo funkcii Anne Buttimerová hovoriaca o geografii a výzvach 21. storočia.

V piatok od ranných hodín pokračoval kongres EUGEO svojim druhým dňom. Po dopoludňajšom jednaní v sekciách nasledovala v hlavnej univerzitnej sále Aula Magna druhá plenárna schôdza. Ako prednášajúci vystúpili Ron Boschma z Lundskej univerzity, ktorý predstavil koncept evolučne orientovanej ekonomickej geografie (on sám je priekopníkom takto orientovanej ekonomickej geografie zameriavajúcej sa na chovanie podnikov a skúmanie rutín) a Petros Petsimeris s prednáškou o našej (geografickej) amnézii. Podľa neho často zabúdame na už dávno objavené, povedané a napísané, akoby tu bola prítomná istá diskontinuita v geografickom poznaní. Na prednášku Rona Boschmu nadviazala popoludní sekcia ekonomickej geografie, kde György Csomós hovoril o presune ekonomickej moci zo západu na východ, pričom svoje tvrdenie podložil analýzou priestorovej lokalizácie centrál nadnárodných spoločností. Ďalšie sekcie boli venované diskusii o postsocialistických mestách, problematike exilu a regionálneho povedomia, konceptu miesta, ekonomickej recesii a jej vplyvu na cestovný ruch či otázke rozvoja vidieka. Podvečer v rámci tretej plenárnej schôdze vystúpil Armando Montanari z domovskej univerzity La Sapienza a hydrológ Ad De Roo, odborník na pôdnu eróziu, hovoriaci o úlohe geografického výskumu v oblasti nakladania s vodnými zdrojmi. Večer patrilo motorizovanému presunu do záhradami obklopenej Villy Celimontana, sídla Talianskej geografickej spoločnosti, kde sa konal koncert vážnej hudby a spoločenská večera.

Počas nasledujúceho dňa bolo EUGEO 2013 zavŕšené. Pokračovalo jednanie v ďalších sekciách venovaných napr. programu ESPON, regionálnym disparitám a sociálnej kohézii v Európe, percepcii krajiny, vizualizácii priestorových dát, udržateľnému rozvoju. V rámci sekcie pojednávajúcej o etnokultúrnej diverzite a otázke národa predstavil Marco Antonsich, ktorý zároveň predsedal

sekcii, výsledky pilotného výskumu národného povedomia a talianskej identity naprieč talianskou mládežou, pričom sa zameriaval najmä na komparáciu identity, resp. image Talianska medzi deťmi Talianov a deťmi imigrantov. Dospel k záveru, že deti imigrantov do Talianska neprejavujú snahu o rekonštrukciu talianskej identity, ale preberajú identitu tak, ako im bola ponúknutá, aj pre nich je Taliansko predovšetkým pizza a futbal. Štvrtú plenárnu schôdzu svojimi prednáškami obohatili Peter Mehlbye, riaditeľ koordinačnej jednotky programu ESPON a Gyula Horváth z Maďarskej akadémie vied. Diskusie v posledných sekciách boli ukončené až v pokročilých poobedňajších hodinách, nasledovalo slávnostné ukončenie kongresu, ktorému predsedal prezident EUGEO Henk Ottens. Štvrtý kongres Asociácie európskych geografických spoločností určite nesklamal, niesol sa aj napriek vysokému počtu účastníkov v priateľskej a pokojnej atmosfére. Skutočnosť, že na veľkých vrcholových konferenciách podobného typu často jednotlivé jednice miestnosti zívajú poloprázdnotou, sa tentokrát nenaplnila, každá z početných sekcií si našla svojich zanietených poslucháčov. Neostáva nič iné, iba pozvať všetkých geografov a fanúšikov tejto krásnej vedeckej disciplíny na ďalší, v poradí už piaty kongres EUGEO, ktorý sa uskutoční v neďalekej Budapešti.

Richard Nikischer

Zpráva z 12. konference IARTEM v Ostravě

International Association for Research on Textbooks and Educational Media (IARTEM) reprezentuje etablovanou platformu pro odborníky, kteří usilují o rozšiřování poznání v oblasti výzkumu školních učebnic a edukačních médií. Smyslem asociace je rozvíjení problematiky v rámci pedagogického výzkumu a také podpora při navazování kontaktů. Každé dva roky je proto pořádána konference s bohatou mezinárodní účastí. Ve dnech 18.–20. září 2013 se uskutečnil již 12. ročník konference IARTEM, která se konala v Ostravě a byla organizována ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Ostravské univerzity. Tematicky se konference zaměřovala na zhodnocení role učebnic a vzdělávacích médií v digitálním věku (Textbooks and Educational Media in a Digital Age).

Konference byla zahájena plenárními referáty, které přednesli mezinárodně uznávaní odborníci. Jan Průcha zaujal referátem sumarizujícím hlavní etapy a poznatky českého výzkumu učebnic od jeho počátků ve 30. letech 20. století až do současnosti. Pojmenoval rovněž problémy, které jsou v rámci českého výzkumu učebnic tradiční, a naznačil aktuální témata, jež pro výzkumníky představují novou výzvu. Petr Gavora představil myšlenku, že učebnice může i v současné době pro žáky představovat složitý didaktický prostředek, s nímž se musí nejdříve naučit zacházet. Obeznamenost s jazykem učebnice stejně jako schopnost se v učebnici orientovat mohou podmiňovat učení. V tomto kontextu byl představen teoretický model uvažující roviny, na nichž probíhá žákovské seznamování s učebnicí a způsoby, jak se pomocí učebnice správně učit. Navažujícím příspěvkem Eric Bruillard seznámil posluchače s aktuálními trendy v oblasti nových technologií ve vzdělávání a nabídl syntézu hlavních poznatků